

Lausunto

22.8.2024

VN/26111/2023
VN/26111/2023-STM-45

Oikeusministeriö

STM:n lausunto tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportista

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäädösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

Kyllä.

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että yleisellä tasolla viranomaisten välisen tietojen vaihdon keskeiset haasteet seuraavat perusratkaisusta, jonka varaan viranomaisen tiedonsaantioikeudet on rakennettu. Viranomaisten toimintaan liittyvä henkilötietojen luovuttamista koskeva sääntely perustuu nimittäin keskeisiltä osin viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (621/1999, jäljempänä *julkisuuslaki*). Julkisuuslailla säädetään yleisön tiedonsaannista. Lisäksi tietosuojan ja julkisuusperiaatteen välinen suhde on merkittävä asia myös tietosuojalainsäädännön uudistamista pohdittaessa. Tietosuojan ja julkisuusperiaatteen yhteensovittaminen on myös STM:n hallinnonalalla koettu vaikeaksi.

Ottaen huomioon, että sähköinen asiointi viranomaisissa on yksi raportin tärkeimmistä teemoista tehtävänannosta johtuen, sovellettaviksi tulevat ainakin tietosuoja-asetus, tietosuojalaki, julkisuuslaki, tiedonhallintalaki, sähköinen asiointilaki, laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista sekä laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta. Nämä, yhdistettynä sosiaali- ja terveydenhuollon erityissääntelyyn ja asiakokonaisuutta koskevat valtiosääntöoikeudelliset reunaehdot, muodostavat vaikeasti sovellettavan sääntelykokonaisuuden.

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäädösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että välttämättä ei voida osoittaa, onko jokin yksittäinen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännös, joka estäisi viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla tai estäisi tai rajoittavaisi tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla. Kuitenkin lainsäädäntäkehikon sekavuus ja pirstaleisuus lienee yksi tärkeimmistä käytännön syistä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo.stm@gov.fi
stm.fi

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

Koordinaatioryhmän raportissa on mainittu tietosuojalain 4 §:n 1 momentin 2 kohta ja tarve sen muuttamisen soveltamishaasteiden takia ja tietosuoja-asetuksen 23 artikla ja sen suhde sektorikohtaiseen erityislainsäädäntöön. Sosiaali- ja terveysministeriö yhtyy raportissa tehtyihin arvioihin.

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

Ei

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Kuten raportissa on todettu, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla ja sidosryhmäkuulemisissa on kyllä tunnistettu erityislainsäädäntöä, jolla on yhteys julkisen palvelun tarjoamiseen ja joka sisältää henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä, mutta tunnistettu lainsäädäntö ei kuitenkaan pääsääntöisesti edellytä tarkempaa arviointia, koska tarpeet liittyvät erityisesti tietojen luovuttamista ja tiedonsaantia koskevaan sääntelyyn salassapitosäännösten estämättä tai koskevat esimerkiksi sosiaaliturvaetuuksia, jotka ovat asioina rajautuneet työryhmän työn ulkopuolelle. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lainsäädännön osalta esiin on noussut useita puutteita tältä osin. Ministeriö arvioi kyseisiä kysymyksiä tarvittavin osin erikseen muissa yhteyksissä.

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

Ei.

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

kyllä

Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

Sosiaali- ja terveysministeriössä on valmistelussa neuvola-, koulu- ja opiskeluterveystarkastusten ja ehkäisevän suun terveydenhuollon terveystarkastuksia koskevien säädösten uudistaminen. Se tehtiin kahdessa vaiheessa ja sen 1. vaiheessa opiskeluterveydenhuollon terveystarkastukset uudistettiin (STM105:00/2023), ja samalla tarkistettiin henkilötietojen käsittelyä opiskeluterveydenhuollon terveystarkastusten yhteydessä koskevat säännökset.

Parhailtaan valmistettavana on myös hallituksen esitys (STM002:00/2020), jolla on tarkoitus kumota voimassa oleva laki työsuojeluhenkilörekisteristä (1039/2001) ja antaa kyseistä rekisteriä koskeva uusi ajantasainen laki. Esityksen yhteydessä on muun ohella tarkoitus tehdä sääntelyyn EU:n tietosuoja-asetukseen liittyvät tarvittavat päivitykset.

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

Kyllä

**Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?
Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?**

-

Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoitukseenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

Sosiaali- ja terveysministeriössä tehdään jatkuvasti työtä sen suhteen, että hallinnonalan erityislait mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin aina järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lainsäädännön osalta esiin on noussut erityisesti salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskevia säädösmuutostarpeita. Ministeriö arvioi niitä erikseen muissa yhteyksissä, koska tietojen luovuttaminen salassapitosäännösten estämättä on rajattu tämän työryhmän toimeksiannon ulkopuolelle.

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Sosiaali- ja terveysministeriön arvion mukaan sen hallinnonalan erityislainsäädännössä ei ole käytetty tarpeettomasti kansallista sääntelyliikkumavaraa ottaen huomioon käsiteltävien henkilötietojen valtiosääntöoikeudellinen ja tietosuojalainsäädännön mukainen erityinen luonne.

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

Ei.

Muut kommentit

Sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehet ovat osallistuneet lausuttavana olevan tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportin valmistelemaan.

Väliraportissa on esitetty varsin ansiokkaasti kuvaus nykytilasta sekä johtopäätökset, joihin sosiaali- ja terveysministeriö yhtyy.

Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan olisi kuitenkin perusteltua, että raportissa otettaisiin huomioon myös EUT:n ratkaisukäytäntöä ja Euroopan tietosuojaneuvoston ja tietosuojavaltuutetun lausunnoissa ja suuntaviivaohjeistuksissa todetut keskeiset tietosuojalainsäädännön soveltamista koskevat periaatteet siltä osin, kun ne koskettavat työryhmän toimeksiantoa.

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi

Hallitusneuvos

Joni Komulainen

VN/26111/2023-STM-45

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: